

Suomen digitaalinen kompassi

3 näkökulmaa kansallisen digiosaamisen tilannekuvaan

Digitaalinen osaaminen

EU-tavoite (DESI-indeksin inhimillinen pääoma):

Digitaalisesti osaava väestö ja digiajan ammattilaiset

- 20 miljoonaa tieto- ja viestintäteknikan asiantuntijat + sukupuolierojen tasoittaminen
- digitaaliset perustaidot vähintään 80 prosentilla väestöstä

Näkökulman laajennos:

tieto- ja viestintäteknikan asiantuntija tai alalle valmistunut ≠ digiajan ammattilainen

→ digitalisaation keskiössä toimialaosaaaminen

→ vaikuttaa merkittävästi myös sukupuolijakaumaan alalla

Näkökulman tarkennos: Osaaminen ≠ käyttökokemusta tai alan ammattilaisuutta

Osaamista tulee tarkastella suhteessa yhteiskunnan ja työelämän osaamisvaatimuksiin (osaaminen merkitsee eri asiaa ICT-ammattilaisille kuin digitalisoituvien palvelujen käyttäjille) sekä digitalisoituvan arkiympäristön vaatimuksiin (digitalisoituvaa asiointia, informaatio, osallisuus, huolenpito, itsensä toteuttaminen...)

ICT-alan ja digitalisoituvan työelämän nykyiset ja ennakoitavat vaatimukset

Digitaaliset kansalaistaidot

- Kyky käyttää verkkoteknologioita (operationaaliset taidot)
- Kyky löytää, arvioida ja hallita informaatiota digitaalisissa ympäristöissä (informaatiotaidot)
- Kyky edistää tavoitteitaan digitaalisten välineiden avulla (strategiset taidot)
- Kyky huolehtia omasta turvallisuudesta (tietoturvataidot)
- Kyky osallistua itselle mielekkäillä areenoilla (osallisuustaidot)

→ perusta digitaaliselle taloudelle ja digitaalisille palveluille, alan koulutukselle ja työvoimalle sekä kansalaisten osallisuudelle ja hyvinvoinnille

→ huomioiden interventioissa se, että työllisyyden ja talouden vaateiden korostamisen sijaan nimenomaan sosiaalista osallisuutta ja henkilökohtaista hyvinvointia lisäävä digiosaaminen tuottaa laaja-alaisimpia hyötyjä yksilöille ja sitä kautta yhteiskunnalle

Tavoitetason tarkistus

Mutta entä loput 20 %?

Tavoitetaso saavutettu käytännössä jo vuosia

- tavoitetasoa tulee nostaa kunnianhimoisemmaksi kilpailukyvyyn takaamiseksi
- tavoitteet tulee määritellä nykyisistä ja ennakoituista tarpeista käsin
- pelkkä altistuminen digitaalisille ympäristöille, laitteille ja sovelluksille ei riitä kilpailukykyisen osaamisen rakentamiselle, vaan edistynyt digitaalinen osaaminen edellyttää näiden taitojen opettelemista ja opettamista

MUTTA: vaarana suhteellisen eriarvoisuuden kasvu

Digitaidottomuus nivoutuu

- työmarkkinoiden ulkopuolella olemiseen
- taloudelliseen huono-osaisuuteen
- koulutuksesta syrjäytymiseen
- kielellisiin vaikeuksiin
- terveydellisiin ongelmiin

Digitaalinen syrjäytyminen paikantuu yhteiskunnan huono-osaisimpiin väestöryhmiin, joiden marginalisoitumista palvelujen digitalisoituminen tulevaisuudessa entisestään kärjistää.

Suurinta osattomuutta kokevat paitsi kielellisistä vaikeuksista kärsivät, myös alati kasvava kognitiivisista (oppiminen, muisti) vaikeuksista kärsivien joukko.

Perinteinen lukutaito on edellytys digitaalisille taidoille, minkä vuoksi digitaidot tai digitaaliset palvelut eivät tarjoa keinoa päihittää historiallisesti muodostuneita eriarvoisuuksia.

Tietopohja tilannekuvalle

Määritteleekö olemassa oleva
tietopohja mittareita?

Reaaliaikainen tilannekuva vaatii laadukasta tietopohjaa

Digitaalisen osaamisen nykyinen tietopohja perustuu alan työvoima- ja valmistumistietoihin sekä käyttökokemuksista kertoviin kyselyaineistoihin, joissa ovat ylliedustettuina keski-ikäiset, korkeasti koulutetut, naiset ja ylipäättään aktiiviset kansalaiset

Kaivataan kunnianhimoa paitsi tavoitteisiin myös mittareihin, kuten tarkempaa tietoa alan työvoiman osaamisaloista (opintosuoritukset), kansalaisten digitaalisesta perusosaamisesta sekä lasten ja nuorten ICT-alkohtaista pohjataidoista (mm. matematiikka, englanti, äidinkieli, ongelmanratkaisu) ja yleisistä digivalmiuksista

Olemassa olevan tietopohjan puutteita tulee ratkoa kansallisten digitaalisen osaamisen tavoitteiden näkökulmasta, ei asettaa tavoitteita olemassa olevan tietopohjan mahdollistamissa rajoissa.

Tarkemmat ja reaaliaikaisemmat mittarit edellyttävät

- taloudellisten resurssien suuntaamista niiden kehittämiseen ja tietopohjan muodostamiseen
 - olemassa olevien rekisteritietolähteiden parempaa hyödyntämistä ja kehittämistä suunnitelmallisesti ja sektorirajat ylittäen siten, että tärkeinä pidetyistä digiosaamisen osa-alueista kertyy jatkossa hyödynnettävissä olevaa tietoa (case OPSin laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet ja KOSKI-tietovaranto)
 - tavoitteiden asettamista ja osaamisalueiden määrittelyä, joita vastaan mittareita voidaan kehittää
-

Meri-Tuulia Kaarakainen

Digitaalisen osaamisen asiantuntija, VTT

Tutkimustoimisto Sade Oy

<https://www.tutkimustoisade.com/>